

A BELSŐ ENERGIAPIAC

Az EU belső energiapiacának egységesítése és liberalizálása érdekében 1996 és 2009 között intézkedéseket fogadtak el a piacra jutásra, az átláthatóságra és a szabályozásra, a fogyasztóvédelemre, az összekapcsolás támogatására és a kínálat megfelelő szintjére vonatkozóan. Ezen intézkedések célja kiépíteni egy versenyképesebb, fogyasztóorientált, rugalmas és megkülönböztetéstől mentes uniós villamosenergia-piacot, piaci alapú eladási árakkal. Általuk erősödnek és bővülnek az egyéni fogyasztók és energiaközösségek jogai, továbbá ezek az intézkedések kezelik az energiaszegénység problémáját, tisztázzák a piac résztvevőinek és szabályozóinak szerepét és felelősségi körét, és foglalkoznak a villamosenergia-, a gáz- és az olajellátás biztonságával, akárcsak a villamos energia és a gáz szállítására szolgáló hálózatok fejlesztésével.

JOGALAP

Az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 194. és 114. cikke.

CÉLKITŰZÉSEK

Az energiaágazatban az EU belső piacának kiteljesítése megköveteli: számos kereskedelmi és egyéb akadály megszüntetését; az adó- és árpolitikák, valamint a normák és előírások közelítését; a környezetvédelmi és biztonsági szabályozást. A cél egy tisztességes piacra jutással és magas szintű fogyasztóvédelemmel, valamint az összekapcsolódás megfelelő szintjével és megfelelő energiatermelési kapacitással működő piac kialakítása.

EREDMÉNYEK

A. A gáz- és villamosenergia-piacok liberalizálása

Az 1990-es években, amikor az elektromos energia és a földgáz legtöbb nemzeti piaca még monopólium volt, az Európai Unió és tagállamai úgy határoztak, hogy ezeket a piacokat fokozatosan megnyitják a verseny előtt. Az első liberalizáló irányelveket (első energiacsomag) 1996-ban (villamos energia) és 1998-ban (gáz) fogadták el, a tagállamok jogi rendszerébe pedig 1998-ban (villamos energia), illetve 2000-ben (gáz) kellett átültetni. A második energiacsomagot 2003-ban fogadták el, irányelveit a tagállamoknak 2004-ig kellett a nemzeti jogrendszerükbe áttenni, míg bizonyos rendelkezések csak 2007-ben léptek hatályba. Ettől fogva az ipari és belföldi fogyasztók a versenytársak széles skálájából szabadon választhattak maguknak gáz- és energiaszolgáltatókat. 2009 áprilisában egy harmadik energiacsomagot fogadtak

el, amely módosította a második csomagot, és amely a villamos energia és a gáz belső piacának további liberalizálására törekedett, illetve a belső energiapiac végrehajtásának alapköve volt.

B. További teendők

Ahogy az az energiaunióról szóló stratégia ([COM\(2015\) 0080](#)) bejelentette, a Bizottság 2016. november 30-án jogalkotási javaslatcsomagot terjesztett elő az új uniós villamosenergia-piac szerkezetére nézve, hogy a fogyasztók számára megbízható, fenntartható, versenyképes és megfizethető energiát biztosítson. A „Tiszta energia minden európainak” című csomag ([COM\(2016\) 0860](#)) célja az energiaunió megvalósítása, és kiterjed az energiahatékonyságra, a megújuló energiaforrások hasznosítására, a villamosenergia-piac szervezésére, az ellátásbiztonságra és az energiaunió irányításának szabályaira. A belső energiapiac kiteljesítése érdekében a Bizottság ezért intézkedéseket javasolt a villamos energiáról szóló irányelv ([COM\(2016\) 0864](#)), a villamos energiáról szóló rendelet ([COM\(2016\) 0861](#)), valamint a kockázatokra való felkészülésről szóló rendelet ([COM\(2016\) 0862](#)) formájában.

A villamos energia belső piacára vonatkozó közös szabályokról szóló irányelvre irányuló javaslat ([COM\(2016\) 0864](#)) a 2009/72/EK irányelv átdolgozása. A javaslat az alábbiakra összpontosít:

- Érthetőbb és gyakoribb villamosenergia-számlák: a villamosenergia-fogyasztók tanúsítvánnyal rendelkező összehasonlító eszközök segítségével, váltási díj nélkül szabadon választhatnak szolgáltatót vagy közösséget, és választhatják a dinamikus árszerződést, illetve az intelligens fogyasztásmérőt.
- A szegény vagy kiszolgáltatott helyzetben levő fogyasztók védelme: a tagállamok kötelesek lennének célzott védelmet biztosítani az energiaszegénységben élő háztartások számának figyelése és jelentése révén.
- Új piaci szereplők bevonása: a közösségek szabadon jelen lehetnének a kiskereskedelmi piacon; a helyi energiaközösségek jogosultak lennének a helyi energiatermelésben, -elosztásban, közösségi energiaszolgáltatásban, tárolásban és energiahatékonysági szolgáltatásokban való szerepvállalásra, valamint hozzáférésük lenne az összes szervezett piachoz; a tagállamok szabályoznák a piaci szereplők közötti adatcserét.
- Az elektro-mobilitás elősegítése: a tagállamoknak elő kell segíteniük az elektromos járművek feltöltő-állomásainak csatlakozását a villamosenergia-elosztó hálózatokhoz, illetve harmadik felek számára elérhetővé kell tenniük a töltőállomások tulajdonjogát és üzemeltetési jogát.
- Tisztázni kell az elosztórendszer-üzemeltetők (DSO-k) feladatait, és eljárást kell bevezetni az elosztóhálózat fejlesztésének tervezésére.

A kockázatokra való felkészülésről szóló rendeletre irányuló javaslat ([COM\(2016\) 0862](#)) a kockázatokra való felkészülést kívánja erősíteni az európai uniós átvitelirendszer-üzemeltetők közötti, valamint a szomszédos országok átvitelirendszer-üzemeltetői és az Európai Energiaszabályozók Együttműködési Ügynöksége közötti együttműködés ösztönzésével. Célja továbbá, hogy villamosenergia-válság esetén

megkönnyítse a villamosenergia-hálózatok határokon átnyúló igazgatását az új regionális operatív központok révén, amelyeket a villamos energia belső piacáról szóló rendeletre irányuló javaslat ([COM\(2016\) 0861](#)) vezet be. Négy intézkedéscsoportra tesz javaslatot: (i) a villamos energiával kapcsolatos válságok megelőzésére és a rájuk való felkészülésre vonatkozó közös szabályok a határokon átnyúló együttműködés biztosítása érdekében; (ii) a válsághelyzetek kezelésére vonatkozó közös szabályok; (iii) az ellátás/utánpótlás biztonságára vonatkozó kockázatértékelés közös módszerei; (iv) a villamosenergia-ellátás biztonságának jobb értékelésére és nyomon követésére szolgáló közös keretrendszer.

A villamos energia belső piacáról szóló rendeletre irányuló javaslat ([COM\(2016\) 0861](#)) a [714/2009/EK](#) rendeletet dolgozza át annak érdekében, hogy a torzulásmentes piaci jelzések kibocsátása révén a villamosenergia-piacot rugalmasságra, dekarbonizációra és innovációra képessé tegye. A javaslat hét másik jogalkotási javaslatot tartalmaz. Ezek közül öt a villamosenergia-ellátásra, a villamosenergia-kereskedelem szabályaira, a piaci szereplők felelősségi körének tisztázására vonatkozik, illetve a kapacitás iránti szükségletek felmérésére és a piaci alapú mechanizmusokra vonatkozó elveket határozza meg.

C. Az energiapiac szabályozása: az Energiaszabályozók Együttműködési Ügynöksége

Az Energiaszabályozók Együttműködési Ügynöksége (ACER) 2011. március óta működik (a [713/2009/EK rendelet](#)). Az ACER elsősorban a nemzeti szabályozó hatóságok közötti regionális és európai szintű együttműködés elősegítéséért felel, illetve a hálózat, illetve a villamos energia és a gáz belső piaca fejlesztésének nyomon követéséért. Illetékes még a piaci visszaélések kivizsgálása, illetve a tagállamokkal szemben a megfelelő szankciók alkalmazásának koordinálása terén is. Ugyanakkor a szabálysértések esetében alkalmazandó szankciók kirovásáért a tagállamok felelősek.

További lépésként két rendelet elfogadásával együttműködési struktúrákat hoztak létre az Átviteli-, illetve Szolgáltatásrendszer-üzemeltetők Európai Hálózata (ENTSO) részére: egyet a villamos energiára vonatkozóan (a [714/2009/EK rendelet](#)) és egyet a gázra vonatkozóan (a [2010/685/EU bizottsági határozattal](#) módosított [715/2009/EK rendelet](#)). Az ENTSO az ACER-rel együtt kidolgozza a hálózathoz való hozzáférés részletes szabályait és technikai szabályzatát, továbbá az üzemeltetési információk cseréjén, valamint a közös biztonsági és vészhelyzetben követendő előírások és eljárások kidolgozásán keresztül biztosítja a hálózatüzemeltetés összehangolását. Az ENTSO feladata továbbá, hogy két évente tízéves-hálózati beruházási terv készüljön, amelyet aztán az ACER vizsgál felül.

Ezen túlmenően a [2008/92/EK irányelv](#) célja az ipari végfelhasználók által fizetendő gáz- és villamosenergia-árak átláthatóságának javítása oly módon, hogy kötelezik a tagállamokat, hogy ezeket az árakat és az alkalmazott árképzési rendszereket évente kétszer közöljék az Eurostattal. 2011. október 10-én az EU elfogadta a nagykereskedelmi energiapiacok integritásáról és átláthatóságáról szóló [1227/2011/EU \(REMIT\) rendeletet](#), amelynek célja szavatolni a kereskedelmi gyakorlatok tisztességes mivoltát az európai energiapiacokon.

2016. november 30-án a Bizottság rendeletre irányuló javaslatot terjesztett elő ([COM\(2016\) 0863](#)) az ACER megreformálása érdekében, hogy átdolgozásra kerüljenek jogszabályok, illetve hogy erősödjék a nemzeti szabályozó szervek fellépéseinek koordinálásában játszott fő szerepe, különösen azokon a területeken, ahol a határokon átnyúló horderejű kérdésekben a fragmentált nemzeti döntéshozatal a belső piacon problémákhoz vagy ellentmondásokhoz vezetne. Ezért a feladatok listája aktualizálásra került, hogy magába foglalja az ACER-nek a nagykereskedelmi piacfelügyelet és a határokon átnyúló infrastruktúra terén ellátandó feladatait, hogy több felelősséget hárítson az ACER-re a hálózati kód végleges javaslatának kidolgozása és a Bizottság elé terjesztése, valamint a regionális villamosenergia-piac (ajánlattételi zóna) befolyásolásának felülvizsgálati folyamata (amelyet a villamosenergia-rendelet átdolgozása ([COM\(2016\) 0861](#)) határoz meg) tekintetében.

D. A villamosenergia-, földgáz- és kőolajellátás biztonsága

A [2005/89/EK irányelv](#) a villamosenergia-ellátás biztonságát célzó intézkedéseket állapít meg, amelyek garantálják a villamos energia belső piacának megfelelő működését, a tagállamok közötti összekapcsolódás megfelelő szintjét, a termelési kapacitás megfelelő szintjét, valamint a kínálat és kereslet közötti megfelelő egyensúlyt. Figyelemmel arra, hogy a gáz az Európai Unió energiaellátása szempontjából kiemelkedő fontosságú, továbbá válaszul a 2008–2009 telén zajlott orosz-ukrán gázválságra, 2010-ben elfogadták a földgázellátás biztonságának megőrzését szolgáló intézkedésekről szóló [994/2010/EU](#) rendeletet. A rendelet a megelőzés és a válságkezelési mechanizmusok megerősítésére irányul. A biztonságos olajellátás szavatolására törekedve a [2009/119/EK](#) irányelv arra kötelezi a tagállamokat, hogy legalább akkora állandó kőolajkészletet tároljanak, amelynek mennyisége megfelel kilencvennapnyi átlagos napi nettó behozatal vagy – ha ez több – hatvanegy napnyi átlagos belföldi napi fogyasztás mennyiségének. Válaszul az oroszországi gáz Ukrajnán át történő szállítását illető aggodalmakra a Bizottság 2014 májusában kiadta energiabiztonsági stratégiáját ([COM\(2014\) 0330](#)). A stratégia a stabil és bőséges energiaellátást szeretné szavatolni az európai polgárok és a gazdaság számára. Olyan intézkedéseket határoz meg, mint például az energiahatékonyság növelése, a belföldi energiatermelés, valamint a hiányzó infrastruktúra-összeköttetések kiegészítése, hogy válság esetén az energiát a szükség szerinti helyre lehessen átirányítani.

2017. november 8-án a Bizottság jogalkotási javaslatot fogadott el a természetes gázzal szembeni 2009. évi irányelv célirányos felülvizsgálatára ([COM\(2017\) 0660](#)). Ez a javaslat az irányelv kulcsfontosságú rendelkezéseit azonnal alkalmazandóvá tenné a harmadik országok határain átnyúló gázvezetékekre, konkrétan a vezetékek európai uniós területre eső részére. Ennek segítségével biztosítani lehet, hogy uniós tagállam és harmadik ország között semmilyen aktuális, tervezett vagy jövőbeli gázinfrastruktúra-projekt ne torzítsa az energia egységes piacát, és ne gyengítse az uniós ellátás biztonságát.

E. Transzeurópai energiahálózat (TEN-E):

A [347/2013/EK](#) határozat a transzeurópai energiahálózatokra vonatkozóan iránymutatásokat fogalmaz meg, amelyek meghatározzák a transzeurópai

villamosenergia- és gázhálózatok közérdekű és elsőbbséget élvező projektjeit. A [2236/95/EK](#) rendelet szerint nyújtott pénzügyi támogatás odaítélése szempontjából a közös érdekű projektek elsőbbséget élveznek. A TEN-E számára elkülönített költségvetés elsősorban megvalósíthatósági tanulmányok finanszírozására szolgál. Más eszközök is bekapcsolódhatnak beruházások társfinanszírozásába, például az európai strukturális és beruházási alapok és az Európai Stratégiai Beruházási Alap (ESBA). Az Európai Unión belüli energiaipari infrastruktúrát érintő beruházási projekteknek a Bizottság részére való bejelentéséről szóló, 2014. február 26-i [256/2014/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet](#) arra kötelezi a tagállamokat, hogy az energiaipari infrastruktúrát érintő beruházási projektjeikről tájékoztassák a Bizottságot.

„Az Európa 2020 stratégia költségvetése” ([COM\(2011\) 0500](#)) című közleményében a Bizottság új mechanizmusra, az Európai Hálózatfinanszírozási Eszközre (CEF) tett javaslatot, 2014–2020 között az energia, a szállítás és az elengedhetetlen digitális infrastruktúra terén elsőbbséget élvező projektek pénzügyi támogatására. 2013. novemberben a Parlament megerősítette a Tanáccsal a CEF költségvetését illetően elért megállapodást ([P7_TA\(2013\)0463](#)), amelynek keretében a transzeurópai energiaügyi infrastruktúra-projektek fejlesztésére 5,12 milliárd eurót különítettek el. Több közös érdekű projektet kiválasztottak uniós támogatásra az energiainfrastruktúrára vonatkozó iránymutatások ([P7_TA\(2013\)0061](#)) alapján, amelyeket a Tanács és a Parlament 2013. márciusban hagyott jóvá.

AZ EURÓPAI PARLAMENT SZEREPE

A belső energiapiacokra vonatkozó jogalkotási csomag elfogadásával a Parlament határozottan támogatta a villamosenergia-ágazatban az átviteli tulajdonjog szétválasztását mint az infrastrukturális beruházások hátrányos megkülönböztetéstől mentes megkönnyítésének, az új belépők számára a hálózathoz való tisztességes hozzáférésnek, valamint a piaci átláthatóságnak a leghatékonyabb eszközét. A Parlament kiemelte a középtávú beruházásokra vonatkozó közös európai álláspont (indikatív jellegű tízéves európai terv, középpontban a rendszer-összeköttetésekkel), a szabályozó hatóságok, tagállamok és átvitelirendszer-üzemeltetők közötti fokozottabb együttműködés, valamint a hálózati hozzáférési feltételek harmonizálására irányuló szilárd folyamat fontosságát is. Az Európai Parlament kezdeményezésére a fogyasztói jogok kérdése kiemelt hangsúlyt kapott, ami a Tanáccsal elért egyezés részét képezte: az állásfoglalások a fogyasztói jogok bővítését szorgalmazták (szolgáltatóváltás, közvetlen tájékoztatás intelligens mérőórákon keresztül, és az „energia-ombudsmannak” benyújtott panaszok hatékony kezelése). A Parlament elérte továbbá az „energiaszegénység” fogalmának elismerését. Határozottan támogatta az ACER megalapítását; kiemelte, hogy az ACER-t fel kell ruházni az olyan kérdések rendezéséhez szükséges hatáskörökkel, amelyeket a nemzeti szabályozó hatóságok nem tudnak megoldani, és amelyek akadályozzák a belső piac integrációját és megfelelő működését.

A közelmúltban elfogadott fontosabb állásfoglalások:

- 2017. szeptember 12.: új szabályokat fogadtak el annak érdekében, hogy a szomszédos országok gázválság esetén egymásnak segíthessenek, hogy

megvalósulhasson a határokon átnyúló szolidaritás és a gázellátási szerződések átláthatósága;

- 2017. március 2.: a képviselők olyan szabályokat hagytak jóvá, amelyek a tagállamokat arra kötelezik, hogy harmadik országokkal energiaellátási megállapodásokról indítandó tárgyalások esetén ezek megkezdése előtt tájékoztassák a Bizottságot terveikről;
- 2016. október 25.: a Parlament támogatta a cseppfolyósított földgázra (LNG) vonatkozó európai uniós stratégiáról szóló állásfoglalást, hogy az energiaellátás biztonságosabb legyen, a szén-dioxid kibocsátás szintje csökkenjen, az árak pedig megfizethetők legyenek;
- 2016. szeptember 13.: az Európai Parlament „Útban az energiapiac újratervezése felé” témáról szóló állásfoglalása a likvid rövidtávú piacok és a hosszú távú árjelzések kombinációja mellett áll ki, hogy a piac a megújuló tényezők egyre nagyobb része és a tevékeny fogyasztók számára egyaránt megfeleljen;
- 2016. május 26.: a Parlament állásfoglalása az energiafogyasztókkal kötendő új megállapodásról lehetőséget szorgalmaz a polgárok számára, hogy saját maguk állíthassanak elő megújuló energiát, fogyaszthassák, tárolhassák és forgalmazhassák ezt, hogy részt vehessenek az energiapiacon, illetve a keresletre történő válaszadásban.

Frédéric Gouardères
05/2019

